

PIKETTY’NİN İKİZ GÜNAHI: GELİR VE SERVET DAĞILIMI MESELESİNİ TEKRAR İKTİSADİ ANALİZİN MERKEZİNE YERLEŞTİRMEK VE KÜRESEL SERVET VERGİSİ ÖNERMEK

Ersan Bocutođlu¹

Öz

21. Yüzyılda Kapital adlı kitabında Thomas Piketty, a) iki dünya savaşından beri gelir ve servet dağılımlarının sermaye lehine ve emek aleyhine bozulduğu sonucuna varmakta ve b) bu durumu iyileştirmek için küresel bir servet vergisi önermektedir. Piketty bu çalışmasıyla gelir ve servet dağılımı meselesini tekrar iktisadi analizin merkezine yerleştirmiş, ütopye te olsa emek ve sermaye payları arasındaki açığın kapatılması için bir küresel servet vergisi önermiştir. Bu sonuçlar Anglosakson finans dünyasını kontrol eden finansal elit açısından hoş karşılanmadığı için, makalede “Piketty’nin İkiz Günahı” olarak nitelendirilmektedir. Dünya ekonomisinin gerçekte nasıl işlediğini göstermesi ve emek-sermaye ilişkilerini olumsuz etkileyen adaletsizliklere ışık tutması bakımından son derece yararlı olan bu bulgular, finansal elitin eleştirilerine hedef olmuştur. Finansal hizmetler, kredi derecelendirme, libor, medya ve iktisat öğretimi endüstrilerinde oligopolcü yapılar oluşturan ve gelir ve servetin emek ile sermaye arasındaki bölüşümünü gözlerden uzak tutmaya çalışan finansal elit, eleştirilerini oligopolcü medya, oligopolcü iktisat eğitim kurumları ve oligopolcü think-tanklar aracılığıyla seslendirmektedir. Piketty’ye soldan da eleştiriler gelmekle birlikte, bunlar kitabın ulaştığı sonuçlara değil sadece önerilen küresel sermaye vergisinin uygulanmasının mevcut sistemde imkansızlığı ile ilgilidir. Bu makalenin amacı, esasen finansal elitin Piketty’yi hedef alan eleştirilerini analiz etmek ve eleştirilerin arka planındaki oligopolcü yapılanmayı ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Thomas Piketty, 21. Yüzyılda Kapital, Finansal Elit, Gelir ve Servet Dağılımı, Küresel Servet Vergisi, Oligopol

¹ Prof. Dr., İktisat Bölümü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, E-posta: ebocutoğlu@ktu.edu.tr

THE TWIN SINS OF PIKETTY: TO PUT THE ISSUE OF INCOME AND WEALTH DISTRIBUTION PROBLEM BACK AT THE CENTER OF ECONOMIC ANALYSIS AND TO PROPOSE A GLOBAL WEALTH TAX ON CAPITAL

Ersan Bocutoğlu

ABSTRACT

Thomas Piketty in his book *Capital in the 21th Century* comes to the conclusion that income and wealth distribution among capital and labor has deteriorated against labor since the two World War and b) proposes a global wealth tax on capital to ameliorate the deterioration. With his book Piketty has put the issue of income and wealth distribution problem back at the center of economic analysis and proposed a global wealth tax on capital, although it is utopic, to bridge the gap between capital and labor shares of income. In this paper these conclusions are called "Twin Sins of Piketty" that are not welcomed by the financial elite that has controlled anglo-saxon finance. The very valuable and meaningful findings of Piketty that show how real economy works and address to the injustice that affects negatively the labor-capital relations have become the target of critics of the financial elite. The financial elite that set up oligopolistic structures in financial services, credit rating, labor, media and economics education industries and kept the issue of distribution of income between capital and labor out of economic research agenda has voiced its critics via oligopolistic media, oligopolistic economics education institutions and oligopolistic think-tanks. The leftist critics to Piketty are principally not about the findings of the book but about the impossibility of implementing a global wealth tax on capital given the present state-capital network. The aims of this paper are to analyze mainly the critics to Piketty by the financial elite and to reveal the oligopolistic background that supports these critics.

Keywords: Thomas Piketty, *Capital in the 21th Century*, Financial Elite, Income and Wealth Distribution, Global Wealth Tax on Capital, Oligopoly

1.GİRİŞ

Bu makale, Profesör Thomas Piketty'nin "21. Yüzyılda Kapital" adlı kitabının ulaştığı sonuçlar ve politika önerileri ile bu sonuç ve önerilere finansal elit tarafından yöneltilen eleştirilerle ilgilidir. Piketty'nin kitabında ulaştığı sonuçlar ve önerdiği politikalar, iki dünya savaşı sonrası dönemde gelir ve servet dağılımının emek faktörü aleyhine sürekli bozulduğu bir dünyada, çalışma hayatını ve emek örgütlerini yakından ilgilendirmektedir.

7 Mayıs 1971 yılında Fransa'da doğan Thomas Piketty, 1990 yılında Ecole Normale Supérieure'den matematik lisansı almış, iktisat doktorasını 1993'te L'ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales ve London School of Economics'te tamamlamıştır. 1993-1995'te MIT İktisat Bölümünde asistan profesör, 1995-2000'de Centre National de la Recherche Scientifique'te araştırmacı, 2000'de L'ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales'te profesör olarak görev yapmış olup, 2007 yılından beri Paris School of Economics'te çalışmaktadır.

Quarterly Journal of Economics, The Journal of Political Economy, the American Economic Review ve the Review of Economic Studies'de makaleleri yayınlanmıştır. Öncülüğünü yaptığı ve ortak direktörlüğünü yürüttüğü, World Wealth and Income Database, en yüksek gelir gurubunun milli gelir içindeki paylarının uzun dönemli evrimi ile ilgili sayısal bilgiler sağlamaktadır. Piketty, bu alanda uzun soluklu ekip çalışmaları sonucunda ulaştığı verilere dayanarak "21. Yüzyılda Kapital" adlı kitabını yazdı. 2013'te Fransızca basılan kitap, 2014'te Arthur Goldhammer tarafından İngilizceye çevrilerek Harvard Üniversitesi tarafından yayınlandı (Piketty Webpage,2016). Bir buçuk milyon kopyayı aşan satış rakamları ile kısa zamanda çok satanlar listesine giren kitap, ardından lehte ve aleyhte büyük tartışmalara yol açtı.

Bu tartışmalar içinde en önemlisi Anglosakson dünyasındaki en yüksek gelir gurubunun, yani en üst %0.1'lik (binde birlik) dilimde yer alanların kendilerine bağlı basın ve araştırma kurumları aracılığıyla Piketty'ye yönelttikleri eleştirilerdir. Anglosakson dünyasındaki bu en üst %0.1'lik dilime bu makalede "Finansal Elit" adı verilmektedir. Bu çalışma Anglosakson dünyasındaki finansal elit ile Thomas Piketty arasındaki tartışmaların formal yapısından ziyade enformel yapısı üzerine odaklanmakta, bir başka ifade ile Piketty aleyhine tartışmaya katılan aktörlerin arkasında bulunan oligopolcü yapıları ortaya koymaya çalışmaktadır. Anglosakson ülkeleri

terimi ile başta ABD ve Birleşik Krallık kastedilmekle birlikte, ağ etkisi ile bu ikilinin İngilizce konuşan ülkelerdeki finansal eliti de temsil ettiği varsayılabilir. Bununla birlikte diğer Anglosakson ülkelerindeki gelir ve servet dağılımı iraksamasının, ABD ve Birleşik Krallık kadar büyük olmadığı akılda tutulmalıdır.

2007 Küresel Finansal Krizinin nedenleri araştırılırken, ana akım iktisat teorileri aracılığıyla, tam rekabet piyasalarının şampiyonluğunu yapan Anglosakson dünyasında, 1970 sonu ve 1980 başından beri yürütülen sistematik de-regülasyonlar sonucunda; finansal hizmetler, kredi derecelendirme, libor ve media endüstrilerinde oligopolcü yapıların ortaya çıktığı gösterilmiştir. Askeri endüstri, ilaç, enerji ve ekonomi eğitimi alanlarındaki oligopolcü yapılanmalar da dikkate alındığında; ABD'de "Wall Street", Birleşik Krallık'ta da "the City" merkezli finansal elitin tam rekabet felsefesine aykırı bir yapılanmaya gittiği endişesi yaygınlık kazanmıştır. Ekonomi eğitimi alanındaki oligopolcü yapılanmanın, iktisadi meseleye sadece finansal elitin çıkarları açısından bakma geleneği doğurduğu, iktisadi araştırmanın gelir dağılımı sorununa ve sosyal devlete sırtını dönmesine yol açtığı söylenebilir. İktisadın, bu şekilde, bir ilmi disiplin konumundan çıkarılıp ideolojik bir aygıtla dönüştürülmesi meselesi, üzerinde ağırlıklı olarak durulması gereken bir husus olarak ayrı bir önem kazanmaktadır.

Piketty'nin işaret ettiği gelir ve servet dağılımı adaletsizliğinin doğurduğu tabii sonuçlardan birisi de, yüksek gelir guruplarının ve bilhassa finansal elitin, piyasalarda "piyasa gücü" elde etmesi, bu güç aracılığıyla elde ettikleri ve miras yoluyla aktardıkları serveti "lobiler" vasıtasıyla siyasal güce dönüştürmesi ve sistematik de-regülasyonlar aracılığıyla belirli endüstrilerde oligopolcü yapılar oluşturmasıdır. Seçim kampanyalarının daha başından itibaren, finanse ediliş yöntemleri tarafından önemli derecede etkilendiği bilinmektedir. Servetin yoğunlaşması, seçim sonuçlarını etkileyecek bir iktisadi güç yoğunlaşması anlamına gelir (Klein,2006: s.335).

Bu makalede, ABD ve Birleşik Krallıktaki finansal elit ile sözü edilen oligopolleşme süreci arasında, formel verilerle kanıtlanması güç olsa da, belirli bir bağlantının bulunduğu varsayımı yapılmaktadır. Piyasa gücü ve onun doğal bir sonucu olan iktisadi gücün siyasi seçim süreçlerinin etkilenmesinde kullanılması ile, finansal elitin ABD hazinesi, Fed, SEC gibi regülasyon kurumları, IMF, Dünya Bankası üzerinde etkili olduğu, söz konusu etkinin yüksek öğretim kurumları, vakıflar, think-tank kuruluşları ve medya aracılığı ile gizlendiği de ileri sürülen iddialar arasındadır.

Piketty ile finansal elit arasındaki tartişmanın temelinde, Piketty'nin kitabında ulaştığı önemli bir bulgu ile bu bulguya dayanarak önerdiği bir politika yatmaktadır. Bu makalede bu ikiliye Piketty'nin ikiz günahı adı verilmektedir. Bu ikiz günah şöyle özetlenebilir:

a) Piketty kitabında, dünyanın belli başlı sanayileşmiş ölkelerinde gelir ve servetin getiri oranı (r) ile büyüme oranı (g) arasında gelir ve servet lehine ve büyüme aleyhine bir iraksamanın ortaya çıktığını göstermiştir. Bu bulguya göre, tarihi olarak iki dünya savaşı dönemi hariç, sanayileşmiş ölkelerde gelir ve servet dağılımındaki eşsizlik, özellikle veraset yoluyla giderek artmiş, 1970-2010 döneminde de son derece belirgin hale gelmiştir. Piketty $r > g$ iraksamasına, 'kapitalizmin temel çelişkisi' adını vermektedir (Piketty, 2014, s. 625). Piketty ulaştığı bu bulgu ile gelir ve servet dağılımı meselesini tekrar iktisadi analizin merkezine taşımiştır.

b) Piketty, önerisinin ütöpic olduğunun farkında olmasına rağmen, söz konusu eşsizliği azaltmak için küresel bir servet vergisi uygulanmasını önermektedir. (Piketty, 2014, s. 560). Küresel servet vergisi önerisinin, finansal elitin tepkisini çekmiş olduğu sonucuna kolayca ulaşılabilir.

Bu makalede izlenecek yöntem esas itibariyle ana akım karakterli olmayıp, ana akım dışı tarihçi (historical) ve kurumcu (institutional) bir muhteva taşımaktadır.

Makalede sırasıyla Anglosakson ölkelerindeki finansal elit; Anglosakson Ölkelerinde 1970-2010 Döneminde Finansal Elitteki Gelir, Servet ve Ekonomik Güç Yoğunlaşması; Anglosakson Finansal Hizmetler, Kredi Derecelendirme, Libor ve Medya Endüstrilerindeki Oligopolcü Eğilimler; Anglosakson İktisat Eğitimi Endüstrisindeki Oligopolcü Eğilimler; Oligopolcü Eğilimler ve 2007 Küresel Finansal Krizi; Piketty'nin 21. Yüzyılda Kapital Kitabının İktisadi Analize Katkıları; Piketty'ye Yöneltilen Eleştiriler; Piketty'ye Soldan Gelen Eleştiriler; Piketty'ye Finansal Elit'ten Gelen Eleştiriler ele alınmakta ve ulaşılan sonuçlar genel değerlendirme ve sonuçlar bölümünde verilmektedir.

2. ANGLOSAKSON ÖLKELERİNDE 1970-2010 DÖNEMİNDE FİNANSAL ELİTTEKİ GELİR, SERVET VE EKONOMİK GÜÇ YOĞUNLAşMASI

Piketty'ye göre (2014, s.17), "Çok uzun bir süre boyunca, zenginliğin paylaşımı sorunu ekonomistler tarafından, kısmen Kuznets'in vardığı iyimser

sonuçlar, kısmen de bu meslek erbabının 'temsili birey modelleri' olarak adlandırılan basit matematiksel modellerle çalışmak konusunda duyduğu iştah sebebiyle göz ardı edilmiştir". Kitap bu eşitsizliğin öyküsünü bazen teorinin can sıkıcı labirentlerine girerek bazen de edebiyatın, tarihin ve kurumların dolambaçlı galerilerinde dolaşarak anlatmaktadır. Bu bildiri öykünün tamamı üzerinde değil, sadece kendi hipotezini kanıtlamak üzere gerekli olan veriler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Anglosakson ülkelerinde 1970-2010 döneminde ortaya çıkan gelir ve servet hiyerarşisinin %1 ve %0.1'lik dilimlerinde yer alan gelir grupları bakımından gelişimi, Piketty'nin 21. Yüzyılda Kapital adlı kitabında yer alan Grafik 9.2 ile Grafik 9.5'ten izlenebilir (Piketty,2014,ss. 338,342).

Kitaptaki Grafik 9.2'de 1910-2010 döneminde Anglosakson ülkelerindeki en üst %1'lik kesimin toplam gelirden aldığı payın tarihi seyri verilmektedir. Grafiğe göre, Birleşik Krallık ve ABD'ndeki en üst %1'lik kesimin, 1910 yılında toplam gelirden aldığı pay sırasıyla %22 ve %18 iken; zamanla azalarak derin bir U dönüşü yaptıktan sonra, 1970'li yıllardan itibaren yükselmekte ve 2010 yılı itibariyle tepe yapmaktadır. 1910 yılında ilk sırayı alan Birleşik Krallık, 2010 yılında sırasını ABD'ne kaptırmış olup; ABD'deki en üst %1'lik kesimin 2010 yılında toplam gelirden aldığı pay %18, Birleşik Krallıktakilerin aldığı pay ise % 15 mertebelerindedir.

Kitaptaki Grafik 9.5'de ise 1910-2010 döneminde Anglosakson ülkele-
rindeki en üst %0.1'lik (binde birlik) kesimin (yani finansal elitin) toplam gelirden aldığı payın tarihi seyri izlenebilir. Grafiğe göre, Birleşik Krallık ve ABD'ndeki en üst %0.1'lik kesimin, 1910 yılında toplam gelirden aldığı pay sırasıyla %11 ve %9 iken; zamanla azalarak derin bir U dönüşü yaptıktan sonra, 1970'li yıllardan itibaren yükselmekte ve 2010 yılı itibariyle tepe yapmaktadır. 1910 yılında ilk sırayı alan Birleşik Krallık, 2010 yılında sırasını ABD'ne kaptırmış olup; ABD'deki en üst %0.1'lik kesimin 2010 yılında toplam gelirden aldığı pay %7.5, Birleşik Krallıktakilerin aldığı pay ise % 5.5 mertebelerindedir.

Tablolara göre, Kanada ve Avusturalya gibi Anglosakson ülkelerinde eşitsizlik, her iki gelir dilimine göre ABD ve Birleşik Krallığa kıyasla daha düşük oranlarda seyretmektedir.

Bununla birlikte resmi yayınlar bu gerçeğin açıkça gözlemlenmesini perdelemektedir. Piketty'e göre (2014,s.284), "bu istatistikleri derleyen uluslararası kuruluşların ya da istatistik kurumlarının yayınlarından bu konuda hiç bir şey öğrenemeyiz, çünkü bu raporlar genellikle dağılımın

tepe noktasını görmezden gelir ve 90. basamağın üstündeki (yani tepe %10'a ait) gelir ve servete dair hiç bir iz taşımayan endekslere yoğunlaşmayı tercih ederler”.

Tam rekabet piyasalarının toplumun bütünü için yararlı olacağını ileri süren Smith, girişimcilerin yürüttükleri iktisadi faaliyetleri sırf tüketicilerin hayrına yapmadıkları, bütün bunları kar amacıyla gerçekleştirdikleri gerçeğinin farkındadır. Smith'e göre (Smith,1776) “aynı işle meşgul olanlar nadi-ren bir araya gelirler... ve aralarındaki sohbet halka karşı bir tertip veya fiyatların yükseltilmesine yol açan bir tezgahla sona erer. Bu tür toplantıları... yasalarla engellemek gerçekten imkansızdır.” İş dünyası örgütlü hareket etmek ve belirsizliği azaltmak amacıyla piyasalarda tekelci yapılar oluş-turmaya eğilimlidir.

Piketty “2008'deki finansal krizin ortaya çıkmasında ABD'deki eşitsizlik-lerde gözlemlenen bu artışın etkisi olabilir mi?” sorusunu ortaya atmakta ve “ABD milli gelirinden en üst onda birlik kesimin aldığı payın iki rekor sevi-yeye daha önce 1928'de (1929 Krizi arifesinde) ve daha sonra da 2007'de (2008 krizi arifesinde) ulaştığı düşünülürse, bu soruyu sümen altı edemeyiz” sonucuna varmaktadır (Piketty,2014,s.316). Piketty, eşitsizlikteki artışı 2008 krizinin ve daha genel olarak küresel finans sisteminin kronik denge-sizliğinin tek -ya da başlıca- sebebi olarak saymanın aşırı bir değerlendirme olacağını; ancak eşitsizlikteki artışın halk ve orta sınıfın satın alma gücünde durgunluk yarattığını, bu da mütevazi şartlarda yaşayan hane halkındaki borçlanma eğilimini arttırdığını ve orta sınıfın finansal hizmetler endüstrisi ile borç ilişkilerini sıkılaştırdığını ifade etmektedir (Piketty, 2014, ss. 317-318).

Bir kere daha hatırlatmakta fayda vardır ki bu makalede, %0.1'lik (bin-de birlik) gelir ve servet dilimi içinde yer alanların finansal eliti meydana getirdiğı varsayılmaktadır.

3.ANGLOSAKSON FİNANSAL HİZMETLER, KREDİ DERECELENDİRME, LİBOR VE MEDYA ENDÜSTRİLERİNDEKİ OLİGOPOLCÜ EĞİLİMLER

Anglosakson ülkelerinin öncüleri olan ABD ve Birleşik Krallıkta finansal hizmetler, kredi derecelendirme, libor ve medya endüstrilerindeki oligopol-cü eğilimler ayrıntılı olarak tartışılmıştır (Bocutoğlu,2015b). İktisat eğitimi endüstrisindeki oligopolcü eğilimler ise, taşıdığı önem nedeniyle, ayrı bir başlık altında incelenecektir.

Tekelleşme eğilimlerini önlemek amacıyla çıkarılmış olan Glass-Steagall Yasasının delinerek ortadan kaldırılmasının Anglosakson finansal hizmetler endüstrisinde oligopolcü eğilimlere yol açtığı ileri süren çok sayıda çalış- ma bulunmaktadır (Crawford,2011; Kuttner,2013; Roubini ve Mihm, 2010; The National Commission Report,2011, Bocutoğlu, 2014a; Bocutoğlu, 2014b; Bocutoğlu,2015b). Finansal hizmetler endüstrisindeki oligopolleş-meyi engellemeye çalışan önlemlerin ortadan kaldırılması, bankacılık en- düstrisindeki banka birleşmelerine yardım etmiş; 1999 ile 2005 yılları, her biri 10 milyar dolardan fazla varlığı olan bankalar birleşerek 'megamerger' haline dönüşmüştür. Böylece en büyük 10 ticari bankanın, toplam bankacı-lık varlıkları içindeki payı, % 25'ten, % 55'e yükselmiş; 1998'den 2007'ye kadar, en büyük beş ABD ticari bankasının -Bank of America, Citigroup, JP Morgan, Wachovia ve Wells Fargo- birleşik varlıkları, üç katından fazlasına yükselerek 2.2 trilyon Dolardan, 6.8 trilyon Dolara çıkmıştır (2007 ABD GSYİH'sının % 51'i). Bu arada yatırım bankaları da hızla büyümüş; Smith Barney, 1993'te Shearson'u ve 1997'de Salomon Brothers'i; Paine Webber, Kidder, Peabody'yi 1995'te satın alarak megamerger haline dönüşmüştür. Özetle ABD'nin en büyük beş yatırım bankasının -Goldman Sachs, Morgan Stanley, Merill Lynch, Lehman Brothers ve Bear Sterns- varlıkları beş katına çıkarak, 1998 yılında 1 trilyon Dolardan, 2007 yılında 4 trilyon Dolara yük- selmiş (2007 ABD GSYİH'sının % 30'u), bu yolla 2007 yılında ABD'deki en büyük 5 ticari ve en büyük 5 yatırım bankasının (topluca finansal hizmetler endüstrisinin) sahip olduğu varlıkların büyüklüğü, 2007 ABD GSYİH'nın % 81'ine ulaşmıştır. Bu veriler; finansal hizmetler endüstrisindeki piyasa gü- cü, ekonomik güç yoğunlaşmasının ve oligopolcü eğilimlerin güçlü bir gös- tergesi olarak okunabilir.

ABD Sermaye Piyasası Kurulunun (SEC), kredi derecelendirme endüstri- sine girişi sınırlamak ve de az sayıda kredi derecelendirme kuruluşuna (Moody's, Standard&Poors ve the Fitch) faaliyet izni vermek suretiyle Ang- losakson kredi derecelendirme endüstrisinde oligopolcü bir yapı oluşturu- duğu ileri sürülmektedir (Bocutoğlu, 2015c; Ryan, 2012; McVea 2010, Benmelech ve Dlugosz, 2010; Ekins ve Calabria,2012; Darcy, 2009; Hunt,(Tarihsiz); Gudzowski, 2010; Partney,1999; Whitehouse, 2015).

Anglosakson libor endüstrisinde de oligopolcü bir yapının oluşturuldu- ğu; bu yapının az sayıda büyük bankaya, libor oranı aracılığıyla 400-800 trilyon dolarlık bir itibari türev finansal ürünler piyasasını kendi çıkarına

kontrol etme imkanı sağladığı, bu durumun 1991-2012 döneminde 19 yıl süre ile devam ettiği ortaya konmuştur (Colombo,2014; BBC, 2015; Easterly, 2012; Bocutoğlu, 2015b). 2012 yılı Haziran ayında; başta Barclays, UBS, Rabobank ve Royal Bank of Scotland olmak üzere büyük bankaların 1991 yılında beri, kendi çıkarlarına olmak üzere libor oranını manipule ettikleri; büyük bankalarda görev yapan treydrların, türev ürünlerdeki pozisyonlarından daha fazla kar sağlamak ve 2008 küresel finansal krizinde bankalarının finansal durumunu olduğundan daha iyi göstermek amacıyla, düşük libor oranlarının belirlenmesi için gizli işbirliği yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bankaların ellerinde tuttıkları ödünçlerin ve türev finansal ürünlerin itibari (notional) değerlerinin büyüklüğü nedeniyle (değerin 400-800 trilyon dolar olduğu hatırlansın), libor oranındaki minik değişiklikler bile, milyonlarca dolarlık kayıplara ve kazançlara yol açabilmektedir. Mesela Citigroup'un ifadesine göre, 2009 yılının ilk çeyreğinde, %0.25'lik bir libor oranı düşüşü, bankaya 936 milyon dolar net faiz kazancı sağlamaktadır. libor oranındaki %1'lik bir düşüşün bankaya sağladığı net faiz kazancı ise yaklaşık 2 milyar dolardır.

Benzer şekilde Anglosakson Medya endüstrisinde de benzer bir oligopolcü yapının bulunduğu; medyanın mülkiyetini elinde bulunduran ve reklamcı olarak onları finanse eden, haberleri birincil olarak tanımlayan ve içeriğini belirleyen, kamuoyunun zihninde beliren soruları cevaplandırın ve kamuoyunu yönlendiren uzmanları üreten ve aynı zamanda temel ilkeleleri ve ideolojileri belirlemede anahtar rol oynayan elitlerin bu yapıya hakim olduğu (Bagdikian,1983; Herman ve Chomsky,2002); 2012 yılı itibariyle ABD medyasının %90'ını kontrol eden 6 dev şirketin, bağlı şirketleri ile birlikte General Electric (COMCAST, NBC, Universal Pictures, Focus Pictures), News-Corp (Fox, Wall Street Journal, New York Post), Via-Com (MTV, Nick Jr, BET, CMT, Paramount Pictures), Disney (ABC, ESPN, PIXAR, MIRAMAX, Marvel Studios), Time Warner (CNN, HBO, Time, Warner Bros), CBS (Show Time, Smithsonian Chanell, NFL.com, Jeopardy, 60 Minutes)'tan meydana geldiği ortaya konmuştur (Lutz, 2012; Bocutoğlu,2015b).

Bu veriler, ana akım iktisat teorilerinin nerdiklerinin aksine, Anglosakson dünyasında finansal hizmetler, kredi derecelendirme, libor ve medya endüstrilerine tam rekabet piyasalarının değil, oligopolcü yapıların hakim olduğunu göstermektedir. Gelir ve servet ıraksamasının, oligopolcü yapıların artan bir fonksiyonu olduğu ileri sürülebilir. Bir başka ifade ile piyasalara oligopolcü yapıların hakimiyeti, gelirin emek ve sermaye arasındaki b-

lüşümünü sermaye lehine ve emek aleyhine değiştirmektedir. Bu yapıların finansal elitin çıkarlarını maksimize ettiğini ileri sürmek akla aykırı olmaz.

4. ANGLOSAKSON İKTİSAT EĞİTİMİ ENDÜSTRİSİNDEKİ OLİGOPOLCÜ EĞİLİMLER

David Colander, iktisatçılık mesleğini ve eğitimini şöyle özetlemektedir (Colander, 2008; Colander vd, 2003): Hekimlik ve avukatlık gibi belirli bir diploma ile elde edilen mesleklerin aksine, iktisat diploması kişiyi iktisatçı yapmaz. Bu nedenle kime iktisatçı deneceği meselesi önemlidir. Lisans seviyesinde iktisat eğitimi alanların temel amaçlarının iktisatçı olmak olmadığı bilinmektedir. İktisat derneklerine üye olanları da iktisatçı saymanın anlamlı olmadığı açıktır. Çünkü aidatını ödeyen herkes buralara üye olabilir ve kendisine iktisatçı diyebilir. Öyleyse kimler “gerçek” iktisatçıdır? İktisatta lisansüstü çalışma yapanlara iktisatçı denir. Bunun anlamı şudur: bir iktisatçıyı tanımlayan özellik, lisansüstü eğitimde öğrendikleridir.

ABD’de yılda 900 iktisat doktorası verilir. Toplam iktisat doktoralılarının sayısı 25 000’dir. Doktora eğitimi ortalama dört yıldır. İktisat doktorası alanların %25’i ABD’yi terk eder. İktisatçıların doğası, emeklilerin yerini alan genç kuşaklarla birlikte değişir. Her yıl ortalama olarak iktisat doktorasına sahip olanların %2’si, yani yaklaşık 500 kişi, emekli olmaktadır. ABD vatandaşlarının iktisatta doktora yapma eğilimlerinde bir düşüş bulunmaktadır. Bir başka ifade ile doktora yapanların çoğunluğu yabancılardan oluşmakta ve ihtiyaç halinde bu yabancılardan istihdamı söz konusu olmaktadır. Bayan sayısı artsa da iktisatçılığın bir erkek mesleği olduğu söylenebilir. Öğrencilerin büyük bir kısmı eğitimlerini aldıkları burslar, araştırma ve/veya öğretici asistanlığı yoluyla finanse eder. Doktora çalışmalarını kendi finanse edenlerin oranı, toplamın %30’udur.

ABD’de 100’den fazla iktisat doktora programı mevcut olmakla birlikte, “elit lisansüstü okullar” iktisatçılık mesleğinin normlarını ve dünya görüşünü belirler. Elit okullar elit iktisatçılar yetiştirir. Bir başka ifade ile ABD’de çok sayıda lisansüstü program bulunmasına rağmen, iktisat mesleğinin kapsamını belirleyen lisansüstü programların sayısı sınırlıdır. Bu nedenle iktisat eğitimi endüstrisinde oligopolcü bir yapının bulunduğunu söylemek yanlış olmaz. Elit okullara düşük kaliteli/dereceli okullardan öğretim üyesi alınmaz. Elit okullar iktisadın nasıl yapılacağını belirler. Bunların sayısı kabaca 20’dir. Elit lisansüstü eğitimi veren okulların sıralamasının belir-

lenmesi süreci, başlı başına bir endüstrinin görev alanına girer. Üniversiteler sıralanırken ankete dayalı sıralama, yayına dayalı sıralama ve atıflara dayalı sıralama yöntemleri kullanılır. Harvard, Stanford, Chicago, MIT, Princeton ve Yale üniversiteleri en başarıyı öğrencileri kendilerine çekebilmek için çeşitli programlar uygular. Aday öğrencileri misafir eder, kurumlarını gezdirir ve onları ağırlar. Bazıları eğitim ücretleri yanında yıllık 30-35 000 \$ arasında burs önerir. Bu programlara katılanlar çoğunlukla eğitimlerini tamamlarlar. Bu lisansüstü programlardan mezun olanlar iktisat mesleğinde hakim konuma geçer ve iktisadi araştırmanın yöntemini ve inceleme alanını belirler. Mezunların büyük bir çoğunluğu American Economic Association üyesidir. Medya endüstrisi bu mezunların görüşlerine başvurur ve kamuoyu oluşturur. Bu mezunlar genellikle üniversitelerde görev yaparlar ve hükümetin oluşturduğu kurum ve kurullarda görev alır.

İktisat doktora programı ortalama 5 yıldan fazla bir süreyi kapsar. İlk 1-2 yılda mikro, makro ve ekonometri okunur. Her doktora kuru, iki veya üç profesör tarafından yürütölür. Mikro, makro ve ekonometri temel kurları oluşturur ve dersler bitince öğrenciler bu derslerden temel sınava tabi tutulur. Temel kurlar bitince, alan kurlarına geçilir ve iki uzmanlık alanı seçilir. Alan kurlarının sonunda alan sınavları yapılır ve başarılı öğrenciler için 1 ila 3 yıl sürecek bir tez yazım aşaması başlar. Tez hazırlayan öğrenci üniversitede araştırmacı ve öğretici yardımcılığı gibi kısmi zamanlı çalışma imkanı bulur. Doktora adayı seminerlere katılır ve makaleler yazar. Öğrenci doktora tezi için üç makale yazmak zorundadır. Doktorada esas olan kitap değil dergi makalesi (journal articles)'dir.

İktisat eğitimi endüstrisinin yetiştirdiği doktoralı iktisatçı tipolojisi, özden ziyade şekle, bir başka ifade ile iktisadi meselelerden ziyade matematiksel analiz tekniklerine yoğunlaşan bir akademisyen tipolojisi ile örtüşür. Bu iktisatçı tipolojisini yetiştiren üniversiteler, ilke olarak, Piketty'nin işaret ettiği finansal elit ile yakından ilişkilidir. İktisat eğitimi endüstrisi, finansal elitin çıkarlarını zedeleyecek meseleleri ya araştırma gündeminin dışında tutar veya ekonometrik modelleri besleyecek veri bulunmadığı gerekçesiyle bu alanlarda çalışma yapmayı reddeder. Önerdikleri iktisadi dünya görüşü; içinde bulunulan gerçek hayattan uzak, geçmişten kopuk (ergodik), tam rekabet piyasalarına ve de-regölasyonlara dayalı ve hükümet müdahalelerine karşıdır. İktisat eğitimi endüstrisinin akademik iktisatçıları, iktisadi diğer sosyal bilimlerden tamamen ayırarak, onu uygulamalı matematiğin bir alt dalı haline getirmiştir. Onların çizdiği çerçeveyi kabul etmeyenler,

Anglosakson akademiyasında nadiren yer bulabilir, nadiren yayın yapabilir ve nadiren hükümet ve medya tarafından görüşlerine başvurulur (Klein,2006:ss.269-318). Bu durum elit üniversitelerin finanse edilmiş modeli ve finansal elit ile elit üniversiteler arasındaki mali ilişkilerle yakından ilgili olmalıdır.

İktisat eğitimi endüstrisi ile ilgili olarak G.M. Hodgson'un değerlendirmeleri şöyle özetlenebilir (Hodgson,2009, ss. 1205-1221): Bugün iktisat alanının önde gelen dergilerinde makale yayımlayabilmek için, yakın geçmişin ötesindeki iktisatçıları okumaya veya onlara atıf yapmaya gerek yoktur. Çoğu iktisatçı matematiksel modellerle ilgilenmekte ve onlara analitik problemlerin doğduğu entelektüel, tarihi ve kurumsal bağlantıları araştırmak yerine matematiksel analiz aletleri öğretilmektedir. Matematik, önde gelen üniversiteler ve enstitülerin ders programlarını istila ettiği için, iktisat öğrencileri gerçek dünyanın ekonomileri ve kurumlarını öğrenme hususunda teşvik edilmemektedir. Milletlerin zenginlik ve yoksulluğunun sebepleri ve doğası gibi büyük sorunlarla uğraşmak, bu sorunların analizini ana akım iktisat tarafından kabul edilebilir bir formalizme indirgemedikçe ödül getirmemektedir. İktisat biliminde teknik, iktisadi özün (gerçeğin) emrinde değil, iktisadi öz (gerçek) tekniğin kontrolü altındadır.

20 yıldır, iktisat biliminde tekniğin iktisadi öz üzerindeki hakimiyetine itirazlar gelmektedir. 1988'de American Economic Association, ABD'de lisanüstü eğitimin durumunu değerlendirmek üzere bir komisyon kurdu. Komisyonun araştırmaları sonucu ulaştığı sonuç şu oldu: Lisansüstü programlar, teknikte uzmanlaşmış fakat gerçek ekonomik sorunlar hakkında bilgisiz çok sayıda ahmak bilgiden (idiot savants) oluşan bir nesil yetiştirmeye evrilme tehlikesi taşımaktadır. Söz konusu komisyonun üyelerinden biri olan Alan Blinder'e göre, hem öğrenciler hem de öğretim üyeleri, iktisadi tekniğin iktisadi öze, aracın amaca hakim olduğu bir yolda ısrarla ve ta-kıntılı bir şekilde yürümektedir. Çoğu mikro ve makro teori sınavları, matematiksel problem çözme becerisini test etmekte fakat iktisadın özü ile ilgili bilgileri dışlamaktadır. Öğrencilerin sadece %14'ü, temel kurlarda iktisat teorisinin gerçek/reel iktisadi sorunlara eğildiğini ifade etmiştir. Arjo Klamer ve David Colander'in 1990 yılında iktisat eğitimi üzerine yayınladıkları rapora göre, elit üniversitelerdeki lisansüstü öğrencilerin %3'üne göre mesleki başarıda ekonominin doğru bilgisine sahip olmak, %65'ine göre problem çözmek ve %57'sine göre matematikte mükemmeliyet çok önemlidir.

1988 komisyonundan bu yana, tekniğin iktisadi öze hakimiyeti konusunda; Bruno Frey ve Reiner Eichenberger, Donald McCloskey, Mark Blaug, Wassily Leontief, Ronal Coase, Milton Friedman, David Colander, Mark Blaug, Robert Kuttner ve Geoffrey Hodgson gibi mesleğin önde gelen temsilcilerinden sürekli Őikayetler gelmektedir. Ancak bu eleştirilerin iktisat eğitimi endüstrisindeki oligopolcü yapı tarafından dikkate alınmadığını vurgulamak gerekir.

Finansal elitin iktisat eğitimi endüstrisinde oluşturduğu oligopolcü yapı, tekniği iktisadi gerçeğin önüne alarak; iktisadi araştırmanın gündemini belirlemede, gelir ve servet dağılımı adaletsizliği, ekonomik güç yoğunlaşması, sosyal devlet ve vergi politikaları gibi toplumun büyük bir kısmını ilgilendiren konuları iktisadın araştırma alanının dışında tutmaktadır. Finansal elitin, elit üniversiteler aracılığıyla iktisat eğitimi endüstrisinde oluşturduğu oligopolcü yapı; iktisadi araştırmanın gündemini belirlemede ve finansal elitin çıkarlarına aykırı konuları iktisadi araştırmanın gündeminden uzak tutmaktadır.

5.OLİGOPOLCÜ EĞİLİMLER VE 2007 KÜRESEL FİNANSAL KRİZİ

Piketty, 2007 küresel finansal krizinin patlamasında, ABD'deki gelir ve servet eşitsizliklerinin rolünü tartışmakta, konunun önemini kabul etmekte lakin söz konusu eşitsizlerin tek başına krizi açıklamada yeterli olamayacağını ifade etmektedir (Piketty,2014,ss.316-318). Bununla birlikte 2007'de başlayan ve 2008'de derinleşen Büyük Durgunluğun nedenleri hakkında, özellikle heterodoks ağırlıklı, zengin bir literatür bulunmaktadır (Bordo, 2008; Soros, 2008; Blanchard, 2009; Romer, 2009; Krugman, 2009; Blankenburg-Palma, 2009; Galbraith, 2008; Crotty, 2009; Perez, 2009; Morgan, 2009; Wade, 2009; Stiglitz, 2010; Bocutoğlu, 2011, 2015c; Crawford, 2011; The National Commission, 2011; Roubini ve Mihm, 2012; Kuttner, 2013; Bocutoğlu,2015d).

2008 Büyük Durgunluğun nedenleri R. Kuttner'e göre; konut kredilerinin spekülasyona dönüştürülmesine izin verilmesi, Moody's ve Standard&Poors gibi regüle edilmemiş bazı kredi derecelendirme kuruluşlarının bono derecelendirmesi yapmasına izin verilmesi, eşik altı kredilerin denetlenmesinde zaaf gösterilmesi, aşırı kaldıracı sınırlamada başarısızlık, çıkar çatışmalarını gözetim altında tutmada başarısızlık, hedge fonları ve girişim sermayesinin regüle edilmesinde başarısızlık ve Glass-Steagal Yasası'nın yü-

rürlükten kaldırılması (Kuttner, 2013,1-4), N. Roubini ve S. Mihm'e göre; finansal yenilikler ve menkulkiymetleştirme, kredi derecelendirme kuruluşları, ahlaki tehlike, de-regülasyon, Glass-Steagall Yasasının yürürlükten kaldırılması ve gölge bankacılık sistemi, küresel finansman ve kaldıraç (Roubini ve Mihm, 2010,ss.69-94), ABD Kongresi Finansal Krizi Araştırma Komisyonu'nda Komisyon Başkanı P. Angelides ile B. Born, B. Georgiou, H.H. Murren, B. Graham ve J. W. Thompson'a göre; finansal regülasyonlar ve rehberlikteki yaygın başarısızlıklar, sistemik önem taşıyan çoğu finansal kurumdaki anonim şirket idaresi ve risk yönetiminin başarısızlığı, aşırı borçlanma, riskli yatırımlar ve yetersiz şeffaflık, hükümetin krize hazırlıksız yakalanması ve krize karşı geliştirdiği tutarsız tedbirlerin finansal piyasalarda hüküm süren belirsizliği ve paniği arttırması, finansal piyasalardaki hesap verilebilirlik ve ahlak ilkelerinde sistemik çöküş, konut kredisi standartlarının ve kredi geri ödeme kanallarının çökmesi, tezgah-üstü türev ürünler ve kredi derecelendirme kuruluşlarının başarısızlıklarıdır (The National Commission, 2011,ss.xv-xxviii).

Yukarıda sıralanan konut kredilerinin spekülasyona dönüştürülmesine izin verilmesi, Moody's ve Standard&Poors gibi regülasyona tabi olmayan bazı kredi derecelendirme kuruluşlarının bono derecelendirmesi yapmasına izin verilmesi, eşik altı kredilerin denetlenmesinde zaaf gösterilmesi, aşırı kaldıraç sınırlamada başarısızlık, çıkar çatışmalarını gözetim altında tutmada başarısızlık, hedge fonları ve girişim sermayesinin regülasyonunda başarısızlık ve Glass-Steagal Yasası'nın yürürlükten kaldırılması, gölge bankacılık sistemi, finansal regülasyonlar ve rehberlikteki yaygın başarısızlıklar, sistemik önem taşıyan çoğu finansal kurumdaki anonim şirket idaresi ve risk yönetiminin başarısızlığı, konut kredisi standartlarının çökmesi gibi nedenlerin 'finansal piyasaların de-regülasyonu (ve regülatörlerin görevlerini yerine getirmemeleleri)' başlığı altında toplanması şartı ile 2008 Büyük Durgunluğun ortaya çıkış mekanizması şöyle kurgulanabilir:

ABD'deki de-regülasyona uğramış, oligopolleşmiş ve ahlaki tehlikeye batmış finansal hizmetler, kredi derecelendirme ve libor endüstrilerinde, kredi genişlemesi ve aşırı kaldıraç kullanımı küresel finansman ile birleşerek, finansal yenilikler (finansal türev ürünler) aracılığı ile fiyat balonlarına yol açmıştır. Krizin yönü finansal piyasalardan reel sektöre doğru olup, Soros'un ifadeyle kriz, dışsal şoklar tarafından değil, bilhassa finansal piyasaların içindeki dinamikler tarafından gerçekleştirilmiştir (Bakınız Soros,2014). Buna göre finansal hizmetler, kredi derecelendirme ve libor endüstrilerinin oligopolleşmesi ve küreselleşmesi, krizin oluşum ve yayılım süreçlerinden sorumludur.

Medyanın, krize yol açan bu oligopolleşme eğilimlerine uzun süreden beri kulak tıkamış olduğu hususu da bugün fark edilen bir gerçektir. İktisat eğitimi endüstrisinin oligopolleşmesi; dikkatleri iktisadi özden (gerçekten) ziyade iktisadi tekniğe, gerçek iktisadi meseleler yerine esoterik matematiksel modellere uygun “fiktif” meselelere yönelttiği için; konjonktür teorileri, gelir dağılımı ve sosyal devlet gibi hayati araştırma alanları, ana akım iktisadın araştırma gündemine alınmamış, bu alanlarla ilgilenenler de ana akım iktisadın dışında tutularak, bir tür “komplo teorisyenleri” sınıfına sokulmuş ve bu yolla 2007 Küresel Finansal Krizi sürecinin perdelenmesine yol açmıştır. Ana akım iktisatçıların 2007 Küresel Finansal Krizinin mayalanma sürecindeki suskunlukları, dikkat çeken bir başka husustur. Bu durumun iktisat mesleği için bir “ahlaki tehlike” oluşturduğu ileri sürülmektedir (Colander, 2009: ss.4-5). Kriz sürecinde medya ile ana akım akademiyanın suskunluğu özellikle önemlidir.

Özetlemek gerekirse, 2007 Küresel Finansal Krizinin oluşumundan; finansal hizmetler, kredi derecelendirme, libor, medya ve iktisat eğitimi endüstrilerindeki oligopolleşme eğilimleri ortak olarak sorumludur. Bu bulgu doğru ise, finansal elitin 2007 Küresel Finansal Krizinin oluşum ve yayılım sürecindeki sorumluluğu aşıkara hale gelir.

Piketty’nin gösterdiği şekliyle Anglosakson dünyasındaki servet ve ekonomik güç konsantrasyonu, politik karar mekanizmalarını etkilemiş; ABD Hazinesi, Sermaye Piyasası Kurulu, FED, Bank of England, seçkin Anglosakson üniversiteleri ve tink-thankları, IMF, Dünya Bankası ve ana akım medyanın gözleri önünde finansal hizmetler, kredi derecelendirme ve libor endüstrilerinde bir tür tekelleşmenin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu tekelleşmenin 2008 Büyük Resesyonunun doğuşundaki etkilerine Piketty de dikkat çekmektedir. Büyük Resesyon, küresel dünyada kazançların özelleştirilmesine karşılık zararların kamusallaşmasına yol açarak finans dünyasındaki gelir ve servet yoğunlaşmasını arttırmış, zararların ödenmesini de krizin ‘mağduru’ olan alt ve orta gelir dilimlerinin üzerine yıkmıştır.

Bütün bu olup bitenlerin ana akım iktisadın beşığı olan Anglosakson dünyasında cereyan etmesi, tam rekabet piyasalarının bayraklaştırıldığı bir zihniyet dünyasında, finansla ilgili piyasaların fiilen tekelci piyasalara dönüştürülmesi ve medya tekelinin de bu durumu kamuoyundan gizlemesi, ana akım iktisat paradigmasının yeniden sorgulanmasını gerektirmektedir. Ana akım iktisadın bilimsel olgu olarak sunduğu şey ile Anglosakson dünyasının uyguladığı şey arasındaki dikotomi, ilmi bir disiplin olarak iktisadın

kapsadığı 'bilimsel alan' ile 'ideolojik alan' arasına sınır çekilmesini acil bir araştırma programı haline getirmektedir.

6. PİKETTY'NİN 21. YÜZYILDA KAPİTAL KİTABININ İKTİSADİ ANALİZE KATKILARI

Wolf, 21. Yüzyılda Kapital adlı kitabın iktisadi analize belli başlı dört katkısının bulunduğuna dikkat çekmekte olup bu makalenin yazarı da bu görüşe katılmaktadır (Wolf, 2014):

Birinci olarak Piketty bu kitabı ile politik iktisadı, iktisadın gündemine taşımıştır. Ona göre iktisat; tarih, sosyoloji, antropoloji ve siyaset bilimi ile birlikte sosyal bilimlerin bir alt disiplini. İktisadi sosyal bilimlerden ayırıp uygulamalı matematiğin bir alt dalı haline getirmek doğru değildir. Kitapta normatif ve siyasi karakterli bir yöntem izlenmektedir. Piketty; sosyal adalet, vergi sistemi ve kamu borçları gibi hususlarda sosyal bilimlerin taraf tutması, yani normatif olması gerektiği konusunda ısrar etmektedir.

İkinci olarak kitap, 200 yıllık dönemde yüksek gelirli ülkelerde gelir ve servetin (kapitalin) evrimi konusunda on beş yıllık bir çabanın ürünü olup, iki dünya savaşı esnasında, artan oranlı vergiler ve savaşın miras alınan serveti tahrip etmesi nedeniyle göreceli bir eşitlik söz konusu olsa da, dünyada gelir ve servet dağılımında eşitliğe doğru bir yakınsamanın bulunmadığını ortaya koymaktadır. Ona göre şu anda, miras olarak edinilen servetin hakimiyetini temsil eden 19. Yüzyıl "patrimonyal kapitalizmi" hüküm sürüyor. Beşeri olmayan sermaye tıpkı 19. Yüzyılda olduğu gibi yine vazgeçilemez konumunu korumaya devam ediyor. Servetin gelire oranı, başta İngiltere ve Fransa olmak üzere Avrupa'da tekrar ABD'nin sahip olduğu seviyenin üzerine çıkmıştır. 1980 yılından bu yana İngilizce konuşan ülkelerdeki tepe %1'lik dilimin gelir payı sürekli olarak artmaktadır. 1977-2007 döneminde, ABD'deki milli gelir artışının %60'ı, en zengin %1'lik dilime gitmektedir. Bu durum teknolojik ilerleme ve küreselleşme ile açıklanamaz. Çünkü teknolojik ilerleme ve küreselleşme bütün yüksek gelirli ülkelerde eşanlı olarak ortaya çıktığı için, gelir dağılımının mevcut durumunu bozmaması gerekirdi. ABD'de "süper yöneticiler" yükselmekte, Avrupa patrimonyal kapitalizme geri dönmektedir.

Üçüncü olarak kitap, ABD'de emek faktörü içinde sayılan "süper yöneticilerin", yüksek tepe gelirler elde ettiğini tespit ediyor. Bunun nedeni olarak ta marjinal vergilendirmenin düşük olmasını gösteriyor. Süper yöneticilerin

marjinal verimliliklerinin yüksek olduğu ileri sürülemez, çünkü bunların marjinal verimliliğini ölçmek imkansızdır. Kaldı ki 1960'dan beri ABD'nin toplam ekonomik performansının iyileştiği söylenemez. Servetin getirisi büyüme hızından yüksek olduğu sürece, sermaye/gelir oranı sürekli olarak yükselecektir. Bu konuda Piketty'nin teorisinin iki dayanağı bulunmaktadır. Birinci olarak, sermaye ile emek arasındaki ikame esnekliği 1'den büyüktür (Piketty'ye göre ikame esnekliği 1.5). Bu nedenle makina daima emeğin yerine ikame edilir. İkinci olarak, en azından normal zamanlarda kapitalistler, sermayelerini en az ekonominin büyüme hızı kadar büyütecek tedbirler geliştirirler. Bu durumda zenginler daha fazla biriktirir ve büyük sermayeler kendini korurken, küçük sermayeler erir. Nüfus veya teknolojik ilerlemenin zayıflaması nedeniyle, ekonomik büyüme yavaşladığında, sermaye getiri hızının büyüme hızından daha fazla artması muhtemeldir. Sermayenin hakim olduğu ekonomiler aynı zamanda düşük büyümenin hakim olduğu ekonomilerdir.

Dördüncü olarak, Piketty tepe gelirlerinden yüksek marjinal vergi alınması ve küresel artan oranlı servet vergisi konmasını önermekte; en tepe gelir gurubunun beyan ettiği vergilerin, gerçek ekonomik gelirlerinden daha düşük olduğunu, zenginlerin kendilerini mali hukukun dışında tutacak tedbirleri aldıklarını ileri sürmektedir. Her iki önerinin açık ve gerçekçi olmadığı aşıkardır ve Piketty de bunu kabul etmektedir.

7. PİKETTY'YE YÖNELTİLEN ELEŞTİRİLER

7.1. Piketty'ye Soldan Gelen Eleştiriler

Piketty'nin kitabında ulaştığı sonuçlara ve politika önerilerine batılı jargonda soldan ve sağdan (finansal elitten) eleştiriler gelmiştir. Soldan gelen eleştiriler kitabın ulaştığı sonuçlarla ilgili olmayıp, politika önerilerinin uygulanmasının güçlüğü ile ilgilidir. Nitekim sol iktisatçılardan Antoine Dolcerocca ile Gökhan Terzioğlu'nun Piketty ile yaptığı röportaj (Dolcerocca ve Terzioğlu,2015) incelendiğinde, solun Piketty'nin ulaştığı bulguları kabul ettiği görülmektedir. Buna karşılık sol adına ileri sürülen eleştiriler şöyle özetlenebilir: a) Günümüz dünyasında sermaye ile devlet arasındaki sıkı bağlar dikkate alındığında, küresel sermaye vergisi asla uygulanamaz. Bu nedenle sınıf mücadelesi ve devletin, küresel sermaye vergisi uygulamasında aktif rol alması gibi daha köklü yapısal değişmelerin harekete geçirilmesi gerektir. Küresel servet vergisi yanında piyasaların devletçe denetlenmesi

ve sıkı sermaye kontrolleri getirilmesi gibi tamamlayıcı politikalar da dikkate alınmalıdır. b) Piketty'nin Neo-klasik gelenek içinde kalarak, gelir ve servet dağılımını analiz etmesi teorik bir çelişki doğurmaktadır. Çünkü Neo-klasik geleneğe göre gelir ve servet eşitsizliği, emek ve sermayenin marjinal produktivitelerinin tabii bir sonucudur. Bu nedenle Piketty'nin Neo-klasik geleneği tümüyle reddetmesi gerekir. Halbuki Piketty, Neo-klasik geleneği tamamen onaylamamakla birlikte tümüyle de reddetmemektedir.

7.2. Piketty'ye Finansal Elit'ten Gelen Eleştiriler

Thomas Piketty'ye finansal elitten gelen eleştiriler, finansal elite bağlı oligopolcü medyaya mensup gazeteciler ile iktisat eğitimi endüstrisindeki oligopolcü üniversitelerdeki akademisyenler aracılığıyla yapılmaktadır.

Thomas Piketty'nin kitabına yöneltilen ilk eleştiri Financial Times yazarlarından Chris Giles'ten gelmiştir. Financial Times gazetesinin finansal elitin medya oligopolü içindeki önemli enstrümanlarından biri olduğu göz önüne alındığında, eleştirinin aslında finansal elitten geldiği sonucuna kolayca varılabilir. Giles eleştirilerini şöyle ortaya koymaktadır (Giles,2014): "Piketty'nin ana tezi, servet eşitsizliğinin I. Dünya Savaşı öncesi seviyesine geri dönmüş olduğudur. Ancak tetkikler bu iddianın zayıf olduğunu göstermekte, toplam servetin büyük kısmının en zengin bir azınlığın elinde toplandığı tezini doğrulamamaktadır. Piketty son 200 yıldır Avrupa ve ABD'de servet eşitsizliğinin tahmininde ayrıntılı kaynaklar sunmaktadır. *Bununla birlikte tablolarında, orijinal kaynaklardan kopyalama hataları ve yanlış formüller yer almaktadır. Aynı zamanda bazı verilerin keyfi olarak seçildiği veya orijinal bir kaynağa dayanmadan kurgulandığı görülmektedir.* Mesela Financial Times, verileri temizleyip basitleştirdiğinde, Avrupa ile ilgili veriler, 1970 yılından sonra servet eşitsizliğinin arttığına dair bir eğilim göstermemektedir."

Piketty, Financial Times'ın sorularını şöyle cevaplandırmaktadır (Giles, 2014): "Çalışmamda çok farklı ve heterojen veri kaynakları seti kullandım. Bu nedenle ham veri kaynaklarında bazı ayarlamalar yapmak durumunda kaldım. Şurası muhakkak ki kullandığım tarihi veri seti iyileştirilebilir ve gelecekte mutlaka iyileştirilecektir. Fakat itiraf edeyim ki servet dağılımının uzun dönemli evrimiyle ilgili bu verilerin yaptığım ayarlamalardan çok fazla etkilendiğinin söylenmesi beni çok şaşırtmıştır." Financial Times'a verdiği cevapta, Piketty'ye göre, çalışmasında yer almayan taze veriler, geçen on

yıllarda ABD’de tepe servet paylarındaki artışın kitapta gösterilenden çok daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

Giles eleştirisinde küresel servet vergisine temas etmeden, Piketty’nin tespit ettiği gelir ve servet eşitsizliğinin artmakta olduğunu tezine itiraz etmektedir. İtirazına gerekçe olarak ta Piketty’nin oluşturduğu tablolarda, orijinal kaynaklardan kopyalama hataları yaptığını, yanlış formüllere yer verdiğini, bazı verileri keyfi olarak seçtiğini veya orijinal bir kaynağa dayanmadan kurguladığını iddia etmektedir. Financial Times’ın yaptığı hesaplamaların Piketty’nin tezinin yanlış olduğunu ortaya çıkardığını ileri sürmektedir.

Thomas Piketty’nin kitabına yöneltilen ikinci eleştiri Massachusetts Institute of Technology’nin (MIT) doktora öğrencilerinden Matthew Rognlie’den gelmiştir. MIT, iktisat eğitimi endüstrisinde oligopol oluşturan özel (land-grant) yüksek öğretim kurumlarından biridir. Finansal elitin önde gelen üniversitelerinden MIT’nin hocaları eliyle değil de özellikle bir doktora öğrencisi eliyle Piketty’ye yapılan eleştiriler, doğrudan doğruya Piketty’yi küçük düşürme amacı taşımaktadır. Piketty kitabındaki, finansal elitin çıkarlarına tecavüz edeceği aşikar olan $r > g$ ıraksaması, yani gelir ve servet dağılımı adaletsizliğinin artması ile küresel servet vergisi önerisi nedeniyle, finansal elit tarafından bir doktora öğrencisi aracılığıyla küçük düşürülmeye çalışılmaktadır. Bir başka ifadeyle, finansal elite göre, Piketty’nin bulguları öylesine tutarsızdır ki bu konuda unvanlı bir akademisyenin eleştiri yapmasına gerek yoktur, bir doktora öğrencisi bile Piketty’nin fikirlerinin yanlış olduğunu ortaya koyabilir.

MIT doktora öğrencisi Rognlie, “A Note on Piketty and Diminishing Returns to Capital” (Rognlie,2014) adlı çalışmasında Piketty’yi eleştirmektedir. Ona göre, 21. Yüzyılda Kapital adlı soyut çalışmasıyla Piketty, milli gelirdeki sermaye payında ve $r-g$ arasındaki (sermaye getiri oranı ile büyüme hızı arasındaki) farkta bir büyüme öngörmektedir. Buna göre sermayenin milli gelirden aldığı pay zaman içinde artmakta ve gelir dağılımı adaletsizliği yükselmektedir. Piketty sermayenin azalan getirisini hesaba katmadığı için yanlış sonuçlara ulaşmıştır. Çünkü eğer zaman içinde milli gelirdeki sermaye payı artıyorsa, Neo-klasik iktisadın temel prensiplerinden azalan verimler yasası gereğince, sermayenin marjinal getirisi azalacaktır. Sermaye ile emek arasındaki ikame oranı Piketty’nin ileri sürdüğü gibi 1’den büyük değildir. Bu nedenle sermayenin milli gelirden aldığı payın zaman içinde artması beklenemez. Sermaye ve milli gelirdeki son zamanlardaki artış

eğilimi, sermayeden değil konut değerlerinin artmasından kaynaklanmaktadır.

Aynı doktora öğrencisinin, “Deciphering the Fall and the Rise of the Net Capital Share” adlı çalışması (Rognlie,2015), finansal elitin en itibarlı think-tank kuruluşlarından olan Brookings Institute tarafından yayınlanmıştır. Bu çalışmada da Rognlie, Piketty'nin kitabında ulaştığı sonuçları eleştirmekte, arazi kullanımı ve konut inşaatlarına getirilen kısıtlamaların konut maliyetlerini şişirdiğini, bu şişkinliğin de milli gelir içindeki servet payını yükselttiğini ileri sürmekte ve milli gelirdeki net sermaye payı artışının, dayanak varlıklar (underlying assets) aracılığıyla açıklanmasının güçlüğüne işaret etmektedir. Ona göre, Piketty ile Karabarounis ve Neiman'ın milli gelirin bölüşümünde sermaye payının uzun dönemde yükseleceği tezinin teori ve verilerle uyumlaştırılması zordur.

Fortune'dan Chris Matthews, Rognlie'nin çıkışını “26 Yaşındaki Bir Doktora öğrencisi Thomas Piketty'yi Yere Serdi Mi?” başlığı altında haber yapmakta ve Piketty'yi küçük düşürmeye çalışmaktadır (Fortune, 2015).

8.GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Anglosakson finansal elitin en rahatsız olduğu konular, emek ile sermaye arasındaki gelir dağılımı adaleti ve sermayenin vergilendirilmesi ile ilgili tartışmalardır. Ana akım iktisat, marjinalist devrim ile bölüşüm sorununun tamamen ortadan kalktığını ileri sürmektedir. Onlara göre gelirin emek ve sermaye arasındaki bölüşümü, üretim faktörlerinin marjinal produktivitesi tarafından belirlendiği için, gelir dağılımının mevcut durumu bu bölüşüm yasasının tabii bir sonucudur ve tartışılması manasızdır. Bu nedenle gelir dağılımı meselesi, yaklaşık son kırk yıldır, ana akım iktisadi araştırmanın gündeminde yer almamaktadır. Devletin özel sektöre özellikle maliye politikası aracılığıyla müdahalesinin minimize edilmesi, ana akım iktisat geleceğinin temel ilkeleri arasındadır (laissez faire-laissez passer). Bu nedenle mevcut vergi oranlarının yükseltilmesinin ve yeni vergilerin konmasının ana akım iktisadın karşı çıktığı aktivist politikalar arasında yer alması tabiidir.

Bir yandan 2007 Küresel Finansal Krizi, ekonominin finansal piyasalarında oluşturulan oligopolcü yapıları gün yüzüne çıkarırken; öte yandan da Piketty'nin 21. Yüzyılda Kapital adlı kitabı, gelirin emek ile sermaye arasındaki bölüşümündeki ıraksama, artan oranlı marjinal vergiler ve küresel ser-

maye vergisi konularını tartışmaya açmıştır. 2007 Küresel Finansal Krizini öngörememesi, anlayamaması ve açıklayamaması nedeniyle ana akım iktisadın uğradığı itibar kaybı, gelir dağılımı ve vergi politikaları konusunda ateşlenen yeni tartışmalarla birlikte daha da artmıştır.

Piyasa ekonomilerinin kalesi konumundaki Anglosakson ölkelerinde; finansal hizmetler, kredi derecelendirme, libor, medya ve iktisat eğitimi endüstrilerindeki oligopolcü yapıların varlığı, belki de, 21. Yüzyılın en dikkat çeken hadisesidir. Söz konusu oligopolcü yapıların, finansal elitin milli gelir ve servet bölüşümündeki payını arttırdığına şüphe yoktur. Piketty'nin açtığı gelir dağılımı iraksaması ve küresel servet vergisi tartışmaları da, oligopolleşme olgusuna tuz biber ekmiştir.

Piketty'nin, a) gelir ve servet dağılımı meselesini tekrar iktisadi analizin merkezine taşıması ve b) küresel servet vergisi önermesi; bir yandan emek örgütlerinin yürüttüğü sendikal mücadelelere teorik destek sağlarken, öte yandan da kendisini finansal elitin eleştiri oklarının hedefi haline getirmiştir. Bu nedenle bu makalede bu iki konuya Piketty'nin ikiz günahı adı verilmektedir.

Piketty'nin kitabına finansal elitin kontrol ettiği medya, think-tank ve iktisat eğitimi kurumları aracılığıyla yapılan eleştiriler, Piketty'yi itibarsızlaştırma amacı taşımaktadır. Gerek Financial Times gerek Brookings Institute gerekse MIT aracılığıyla yürütölen anti-Pikettyci kampanyanın arkasında, oligopolcü finansal elitin bulunduğuna şüphe yoktur. şurası son derece dikkat çekicidir ki, elit üniversitelere mensup hiç bir unvanlı öğretim üyesi, şu ana kadar Piketty'ye ciddi bir teorik eleştiri getirememiştir. Yapılan mevcut eleştiriler de Piketty'nin ulaştığı sonuçların özüne değil, kabuğuna yapılan tenkitleri kapsamaktadır. Kitabın metodolojisi, veri toplama ve değerlendirme yöntemi ve gelir dağılımı adaletsizliğinin nedenlerine yöneltilen eleştirilere rağmen, iki dünya savaşı döneminden bu yana Anglosakson dünyasında gelir ve servetin emek-sermaye arasındaki bölüşümünde emek aleyhine ve sermaye lehine bir gelişmenin olduğu gerçeği öz olarak ortada durmaktadır. Bu durumun tedavisi için, bütün güçlölklere rağmen, maliye politikası en temel müdahale aracı olarak önemini korumaktadır.

Piketty sırtladığı bu iki günahla iktisat biliminin yöntemini ve araştırma gündemini derinden etkilemiş, dikkatlerin insanlığın hayati meselelerine yönelmesine kapı aralamıştır. İktisat biliminin yeni gündemi, iktisadın finansal elitin kontrolünden çıkarılması konusundaki çalışmalara öncelik

vermek olmalıdır. Emek örgütlerine düşen sorumluluk ise, Piketty'nin bıraktığı bilimsel mirasa sahip çıkmaktır.

KAYNAKÇA

- BAGDIKIAN, B., (2000), The Media Monopoly, 6th edition., Beacon Press, Boston.
- BBC, (2015), "Libor: What Is It and Why Does It Matter?", May 27, 2015.
- BENMELECH, E., Dlugosz, J., (2010), "The Credit Rating Crisis", National Bureau of Economic Research.
- BOCUTOĞLU, E., (2014a), "ABD'de Glass-Steagall Yasasının Yürürlükten Kaldırılması 2007 Küresel Finansal Krizini Tetikledi mi?: Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme", Bankacılar Dergisi, Sayı 90: 83-111.
- BOCUTOĞLU, E., (2014b), "Hukuk ve İktisat İlişkileri İçin Bir Örnek Olay Olarak Glass-Steagall Yasası ile 2007 Küresel Finansal Krizi Bağlantısı", UEK-TEK 2014, Türkiye Ekonomi Kurumu Uluslararası Ekonomi Kongresi, Küresel İstikrar ve Büyüme ve İktisadın Durumu, 18-20 Ekim 2014, Kemer, Antalya.
- BOCUTOĞLU, E., (2015a), "Have Credit Rating Agencies Got a Role in Triggering 2007 Global Financial Crisis?", International Conference on Eurasian Economies, Kazan, Russia, 2015.
- BOCUTOĞLU, E., (2015b), "Servetin Yoğunlaşması, İktisadi Güç ve Ekonomi İlişkileri: Anglosakson Finansal Hizmetler, Kredi Derecelendirme, Libor ve Media Endüstrilerindeki Oligopolcü Eğilimlerin Pikettyci Açından Analizi", Ekonomik Yaklaşım Dergisi, Piketty Özel Sayısı, 26:1, 2015. ve EYC International Conference on Economics II: Growth, Inequality and Poverty, Ankara, 2015.
- BOCUTOĞLU, E., (2015c), "Kredi Derecelendirme Kuruluşları ve 2007 Küresel Finansal Krizi", Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Sayı:10, 2015.
- BOCUTOĞLU, E., (2015d), "2008 Küresel Finansal Krizinin Nedenleri", İktisadi Krizler ve Türkiye Ekonomisi (Prof. Dr. İlker Parasız'a Armağan), Orion Kitabevi, Ankara, 2015.
- BOCUTOĞLU, E., (2015e), "İktisadi Konjonktür Teorileri", İktisadi Krizler ve Türkiye Ekonomisi (Prof. Dr. İlker Parasız'a Armağan), Orion Kitabevi, Ankara, 2015
- COLANDER, D., Holt, R., Rosser, B., (2003), "The Changing Face of Mainstream Economics", Middlebury College Discussion Paper, No:03/23.
- COLANDER, D., (2009), "The Financial Crisis and the Systematic Failure of Academic Economics", Kiel Working Papers No: 1489, February 2009.
- COLANDER, D., (2008), Making of an Economist, Redux, Princeton University Press.
- COLOMBO, J., (2014), "The New Libor 'Scandal' Will Cause A Terrifying Financial CRISIS", Forbes, March 6, 2014.
- CRAWFORD, C. (2011). "The Repeal of The Glass-Steagall Act and The Current Financial Crisis", Journal of Business and Economic Research, Volume:9, Number:1.

- DARCY, D., (2009), "Credit Rating Agencies and the Credit Crisis: How the 'Issuer Pays' Conflict Contributed and What Regulators Might Do About It", *Columbia Business Law Review*, 605 (2009).
- EASTERLY, W., (2012), "Cartel of Good Intentions", *Foreign Policy* (131):40-49.
- EKINS, E. M., CALABRIA, M.A., (2012), "Regulation, Market Structure, and Role of Credit Rating Agencies", *Policy Analysis*, No:704. August 1, 2012.
- DOLCEROCCA, A., Terzioğlu, G., (2015), "Interview: Thomas Piketty Responds to Criticism From the Left", www.potemkinreview.com/pikettyinterview.html, January 215.
- Giles, C., (2014), "Piketty's Findings Undercut by Errors", ft.com/globaleconomy, May 23, 2014.
- GUZDOWSKI, M., (2010), "Mortgage Credit Ratings and the Financial Crisis: The Need for a State-Run Mortgage Security Credit Rating Agency", *Columbia Business Law Review*, 1 (2010).
- HERMAN, E.S., Chomsky, N., (2002), *Manufacturing Consent: The Political Economy of Mass Media*, Pantheon Books, New York.
- HODGSON, G.M., (2009), "The Great Crash of 2008 and the Reform of Economics", *Cambridge Journal of Economics*, 33.
- HUNT, J.P.,(Tarihsiz), *Credit Rating Agencies and the 'Worldwide Credit Crisis': The LIMITS of Reputation, the Insufficiency of Reforms and a Proposal for Improvement*, www2.wiwi.hu-berlin.de/institute/finanz/skript_semfin/t12.pdf
- KLEIN, A.P., (2006), *Economics Confronts the Economy*, Edward Elgar Publishing, Cornwall, UK.
- KUTTNER, R. (2013). "Seven Deadly Sins of Deregulation and Three Necessary REFORMS", *The American Prospect*, prospect.org/article/seven-deadly-sins-deregulation-and-three-necessary-reforms
- LUTZ, A., (2012), "These 6 Corporations Control 90% of Media in America", *Business Insider*, June 14,2012.
- MATTHEWS, C., (2015), "Did a 26-year-old Just Take Down Thomas Piketty?", April 6, 2015, fortune.com
- MCVEA, H., (2010), "Credit Rating Agencies, Subprime Mortgage Debacle and Global Governance: The EU Strikes Back", *International and Comparative Law Quarterly*, 59.
- The National Commission. (2011). *The Financial Crisis Inquiry Report*, Official Government Edition, FCIC Website.
- PARTNEY, F., (1999), "The Siskel and Ebert of Financial Markets?: Two Thumbs Down For the Credit Rating Agencies", *Washington University Law Quarterly*, Vol:77, No: 3 (1999).
- PIKETY, T., (2015), 21. Yüzyılda Kapital, (Çeviren: Hande Koçak), *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*, Genel Yayın: 3144, İstanbul.
- ROUBINI, N., ve Mihm, S. (2012). *Kriz Ekonomisi, Dünya Ekonomisinin Çöküşü ve*

Piketty'nin İkiz Günahı: Gelir ve Servet Dağılımı Meselesini Tekrar İktisadi Analizin Merkezine Yerleştirmek ve Küresel Servet Vergisi Önermek

Geleceği, (Çeviren: Işıl Tezcan), Pegasus Yayınları: 422, Ekonomi: 3., İstanbul.

ROGNLIE, M., (2014), "A Note on Piketty and Diminishing Returns to Capital", www.mit.edu, June 15, 2014.

ROGNLIE, M., (2015), "Deciphering the Fall and the Rise of the Net Capital Share", Brookings Papers on Economic Activity, BPEA Conference Draft, March 19-20, 2015.

RYAN, J., (2012), The Negative Impact of Credit Rating Agencies and Proposals for Better Regulation, Working Paper, FG 1, No: 01., Research Division EU Integration, German Institute for International and Security Affairs, SWP Berlin.

SMITH, A., (1776), The Wealth of Nation.

SOROS, G. (2008). "The Worst Market Crisis in 60 Years", *Financial Times*, (January 22, 2008).

SOROS, G., (2014), "Anatomy of a Crisis", www.georgesoros.com/interview. 22.08.2014.

The Economist, (2014), "Housing in the Twenty-First Century", June 17, 2014.

WHITEHOUSE, K., (2015), SEC Charges Ratings Agency S&P over Ratings, USA Today, 21 Ocak 2015.

WOLF, M., (2014), "Capital in the Twenty-First Century" by Thomas Piketty, www.ft.com/intl/cms/s/2/0cbe9302-c3e2-11e3-a8e0-0014fabdc0.html, April 15, 2014.